

Η καλλιέργεια της Ελιάς

Η ζώνη της ελιάς είναι η θερμή εύκρατη υποτροπική σε γεωγραφικό πλάτος μεταξύ 30° και 42-45° στο βόρειο και νότιο ημισφαίριο που έχει μεσογειακό κλίμα. Ο μεσογειακός τύπος κλίματος (μικρό ύψος βροχόπτωσης, γλυκός και ήπιος χειμώνας, ξηρό και θερμό καλοκαίρι, η μεγάλη ηλιοφάνεια) αποτελεί ιδεώδη περιβάλλον για την ανάπτυξη του ελαιοδέντρου.

Απότομη πτώση της θερμοκρασίας το χειμώνα κάτω από -5°C είναι καταστροφική για την καλλιέργεια ενώ με σταδιακή πτώση για μικρότερα διαστήματα μπορεί να αντέξει μέχρι τους -10°C. Ένα ασφαλές κριτήριο για την καταλληλότητα της περιοχής είναι να υπάρχουν σε αυτήν ελαιόδενδρα τα οποία για μια 20ετία τουλάχιστον δεν έχουν ζημιωθεί από παγετούς. Επίσης η μεγάλη ηλιοφάνεια επιδρά θετικά στην ποσότητα αλλά κυρίως στην ποιότητα του ελαιολάδου με πολλά αρωματικά συστατικά.

Το ελαιόδεντρο χρειάζεται υψηλές θερμοκρασίες την άνοιξη και το καλοκαίρι για να δώσει νέα βλάστηση και για να γίνει καρπόδεση και η ωρίμαση του καρπού. Η υψηλότερη θερμοκρασία που μπορεί να αντέξει το ελαιόδεντρο καθορίζεται κατά κύριο λόγο από την εδαφική υγρασία και τη σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας. Όμως πολύ υψηλές θερμοκρασίες και ξηροί άνεμοι είναι επιζήμιοι στη νέα βλάστηση και στην καρπόδεση και προκαλούν συρρίκνωση του καρπού. Η ελιά διαθέτει πολύ καλό μηχανισμό άμυνας στην ξηρασία και για αυτό είναι δυνατή η καλλιέργεια της και σε συνθήκες μεγάλης ξηρασίας, ενώ παράλληλα έχει την ικανότητα να αξιοποιεί τέλεια κάθε ποσότητα νερού που της προσφέρεται μέχρι του επιπέδου της επάρκειας.

Ο κυριότερος παράγοντας για την εξέλιξη της παραγωγής και της ποιότητας είναι η κατανομή των βροχοπτώσεων κατά την διάρκεια του έτους σε συνδυασμό με τις απαραίτητες ανθρώπινες επεμβάσεις και κατά δεύτερο λόγο το συνολικό ύψος βροχής. Επιπρόσθετα, για να επιτευχθεί υψηλή παραγωγή σε ελαιόλαδο/δένδρο είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί κατά κύριο λόγο, ένας ικανοποιητικός αριθμός καρπών ανά δένδρο και μια υψηλή περιεκτικότητα ελαιόλαδου ανά καρπό. Η επιτυχία ενός μεγάλου αριθμού καρπών ανά δένδρο εξαρτάται από τις κλιματολογικές και καλλιεργητικές

συνθήκες κατά την περίοδο προ της ανθήσεως μέχρι την καρπόδεση (Μάρτιο-Ιούνιο). Η συνεχή διαθεσιμότητα νερού από τις αρχές της άνοιξης μέχρι τις αρχές του καλοκαιριού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα τόσο για επιτυχημένη ανθοφορία όσο και για επαρκή ανάπτυξη της νέας βλάστησης. Παράλληλα στις επιτραπέζιες ποικιλίες για να εξασφαλιστεί ένα ικανοποιητικό μέγεθος καρπού και να βελτιωθεί η ποιότητα του είναι απαραίτητη μια επαρκής τροφοδοσία με νερό μετά το στάδιο της σκλήρυνσης του πυρήνα (την περίοδο του τέλους του καλοκαιριού) ώστε να εξασφαλιστεί η συνεχής ανάπτυξη του καρπού. Για τις ελαιοποιήσιμες ποικιλίες που βρίσκονται σε εδάφη με υψηλή υδατοικανότητα ικανά να εφοδιάζουν το φυτό με νερό η άρδευση δεν χρειάζεται. Παρακάτω δίνονται συστάσεις σχετικά με την εξασφάλιση επαρκούς διαθέσιμου νερού:

Περίοδος άνοιξης-αρχές θέρους (Μάρτιος-Ιούνιος):

1. Σε επικλινείς περιοχές κατάλληλη διαμόρφωση του εδάφους (λεκάνες βροχής σε κλίσεις <10-20%, λωρίδες για κλίσεις 10-20%, πεζούλια για κλίσεις 20-30%) ώστε να αυξηθεί η αποθηκευμένη στο έδαφος υγρασία
2. Μείωση των απωλειών της υγρασίας τους εδάφους από τα ζιζάνια με μηχανική καλλιέργεια ή ζιζανιοκτόνα.
3. Αναπλήρωση αποθεμάτων υγρασίας του εδάφους σε χρονιές με χαμηλή βροχόπτωση μέσω συμπληρωματικών ανοιξιάτικων αρδεύσεων με δόσεις.

Περίοδος Καλοκαιριού-Φθινοπώρου:

1. Επιτραπέζιες ποικιλίες: Επαρκής τροφοδοσία καθ' όλη την περίοδο ώστε να εξασφαλιστεί μια συνεχής ανάπτυξη του καρπού.
2. Ελαιοποιήσιμες ποικιλίες: Σε ελαιώνες που βρίσκονται σε αβαθή ελαφρά αμμώδη εδάφη με χαμηλή υδατοικανότητα η άρδευση κατά το καλοκαίρι επιδρά θετικά στην ποσότητα κάθε καρπού σε ελαιόλαδο και στο σχηματισμό τέλειων ανθέων κατά το επόμενο έτος.

Το ελαιόδενδρο προσαρμόζεται και φύτεται σε μια ποικιλία εδαφών με τελείως διαφορετική φυσική και μηχανική σύσταση με εξαίρεση τα στεγνά αμμώδη εδάφη και τα βαριά μη αποστραγγιζόμενα εδάφη. Η ελιά έχει την ιδιότητα να αξιοποιεί εδάφη στα οποία πολύ λίγα καρποφόρα δένδρα μπορούν να ευδοκιμήσουν. Αναπτύσσεται σε εδάφη με ηλεκτρική αγωγιμότητα που φθάνει μέχρι τα 10 mhos cm^{-1} καθώς και σε εδάφη με υψηλή περιεκτικότητα

σε ασβέστιο (περισσότερο από 70% ολικό ασβέστιο) αλλά θα πρέπει να αποφεύγονται εδάφη με $pH > 8.5$. Αν και μπορεί να επιβιώνει η και να αναπτύσσεται κάτω από συνθήκες χαμηλής διαθεσιμότητας εδαφικού νερού αποδίδει και έχει πλούσια καρποφορία σε βαθιά αμμοπηλώδη εδάφη, με ικανοποιητική υγρασία και καλή αποστράγγιση, ουδέτερα ως ελαφρά αλκαλικά καθώς και στα γόνιμα ασβεστολιθικά εδάφη

Τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του ελαιόλαδου επηρεάζονται από το κλίμα της περιοχής. Ελαιόδενδρα τα οποία καλλιεργούνται σε ορεινές περιοχές παράγουν λάδι με ιδιαίτερα ευχάριστη γεύση σε σχέση με εκείνα των πεδινών περιοχών. Επιπρόσθετα τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του επηρεάζονται αισθητά από τη σύσταση του εδάφους όπου καλλιεργείται η ελιά. Σε εδάφη ξηρά και ασβεστολιθικά το ελαιόλαδο είναι λεπτόρρευστο πλουσιότερο σε αρωματικά συστατικά από ότι σε εδάφη υγρά και αργιλώδη. Οι καρποί της ελιάς με μόνο αζωτούχα λίπανση έχουν μεγάλο όγκο, μεγάλα κύτταρα, μεγάλα χυμοτόπια, με λεπτά τοιχώματα, και αραιούς χυμούς, είναι ευαίσθητα σε όλες τις επιδράσεις και χωρίς γεύση. Παράλληλα οδηγούμαστε στην εμφάνιση προβλημάτων τροφοπενίας ενώ υπάρχει πάντοτε κίνδυνος για διήθηση των νιτρικών λιπασμάτων στο υπέδαφος και έξω από την ζώνη των ριζών. Εδάφη πλούσια σε φώσφορο και κάλιο επιταχύνουν την ωρίμανση του ελαιοκάρπου και βελτιώνουν αισθητά την ποιότητα του ελαιολάδου. Γενικά οι καρποί με πλήρη λίπανση έχουν πιο σφιχτή σάρκα, περισσότερο ασβέστιο και σάκχαρα, διατηρούνται καλύτερα.

Στόχος του παραγωγού θα πρέπει να είναι η εφαρμογή προγράμματος ορθολογικής λίπανσης. Για να είναι ορθή η λίπανση πρέπει να συσχετίζεται με ένα πλήθος παραμέτρων όπως με την φυσικοχημική σύσταση του εδάφους, την ποσότητα των θρεπτικών στοιχείων που απομυζούν κατ' έτος τα ελαιόδεντρα, τη διαθέσιμη υγρασία, τη διατήρηση φυσιολογικής ισορροπίας, τη διατήρηση ποσοστών συμμετοχής των τριών κυρίων λιπαντικών στοιχείων, την απόδοση του ελαιώνα σε ελαιοκάρπο, το χρώμα των φύλλων, το μέγεθος της ετησίας βλάστησης, πυκνότητα φύτευσης, τη μάζα και η υγιεινή κατάσταση των ριζών, το κλάδεμα η ηλικία των ελαιοδένδρων. Γίνεται έτσι φανερό η ανάγκη καθοδήγησης των παραγωγών από υπεύθυνους φορείς που θα

βασίζεται πάνω σε δεδομένα έρευνας της επίδρασης των εδαφοκλιματικών παραμέτρων και των καλλιεργητικών τεχνικών στην ποιότητα του ελαιολάδου.

Για τους λόγους αυτούς προτείνεται:

1. Η εύρεση υποκείμενων ελιάς που δίνουν ανθεκτικότητα στο ψύχος καθώς και στην υψηλή συγκέντρωση αλάτων στο νερό ώστε να καταστεί δυνατή η χρήση υφάλμυρων νερών για την άρδευση των ελαιώνων.
2. Η καταγραφή των φυσικοχημικών συστατικών και των οργανοληπτικών χαρακτηριστικών των λαδιών των περιοχών μας σε σχέση με τις διάφορες καλλιεργητικές και άλλες επεμβάσεις, τον τύπο των εδαφών, στάδιο ωριμότητας του καρπού, κ.α. με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας και την προστασία του.
3. Η διερεύνηση των αναγκών των τοπικών ποικιλιών σε λιπαντικά στοιχεία.